

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De vinculo matrimonii indissolubili,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

currit iusta causa contrahendi sine parentum consensu: qualis est, quod ipsi parentes probabiliter credantur probaturi tale matrimonium: aut certe illud iniuste prohiberi. De quibus Sanchez plenius in citata disput. 23.

25. **Q. UÆRITVR QVINTO:** An contrahentium consensus in quacunque eorum ætate sit ad matrimonium sufficiens. Respondetur, iure quidem naturali nullam certam ætatem præfixam esse matrimonio contrahendo, dummodo contrahentes usum rationis habeant: iure tamen canonico, *De despons. impub. cap. 3. 6. 10. & 11.* certum tempus ætatis statutum esse: nempe in masculis decimum quartum annum completum, & annum duodecimum in feminis. Videndus est Couar. in *Epit. 2. par. cap. 5. nu. 2.* qui in sequenti num. 3. docet eam ætatem posse perueniri, malitia supplente ætatem, iuxta textum satis apertum in cap. Puberes, in cap. De illis 2. & in cap. finali, *De despons. impub.* Quam malitiam ille addit consistere in duobus: nempe in discretionem ad consensum conjugalem intelligendum, & in potentia ad carnalem copulam: quæ potentia quibus signis probetur, apud eundem relinquemus videndum: vt & quædam alia, quæ duobus sequentibus numeris subiicit.

26. Illud quod est nostri instituti ad demus: multorum autorum iudicio (quos Sanchez refert lib. 1. disput. 17. num. primo) peccatum esse mortale ante ætatem à Canonibus præscriptam contrahere: quia id grauibus verbis prohibetur in cap. 2. *De despons. impuberum;* quæ sunt. Distinctius inhibemus, ne aliqui, quorum vterque, vel alter ad ætatem legibus vel Canonibus determinatam non peruenierit coniungatur: nisi forte aliqua urgentissima necessitate interueniente; utpote pro bono pacis, talis cõiunctio toleretur. De qua re in casibus particularibus statuere, est episcopi, tanquam iudicis ordinarij in causis spiritalibus, aut alterius gerentis vices ipsius. Quod autem Sanchez in sequenti num. 6. contrarium (non esse inquam mortale) probabilis iudicat: existimari posse locum habere in illis, qui illo quidem modo prohibito contrahunt; sed ea mente vt intendant non aliter contrahere, quam ius patiatur: a que adeo vt tale matrimonium habeat tantum rationem sponsaliorum, congruenter cap. finali, *De despons. impub. & cap. vnico, §. idem quoque, eodem tit. in 6.*

27. **Q. UÆRITVR VLTIMO:** An vtriusque coniugis consensus debeat fieri cum aliquo ordine, & an in eodem instanti temporis. Ad hoc respondetur negatiue, quia nihil interest ad matrimonij validitatem, an prius vir, quam femina, vel contra, exprimat suum consensum: neque necessarium est vt statim post vnus consensum subsequatur consensus alterius: sed satis est, vt si vnus consentiat prius, illo consensu non reuocato, sed tacite durante, consentiat alter: etiamsi id faciat interposito interuallo aliquot horarum vel dierum. Id enim commune est omnibus contractibus; qui alias nequissent iniuri literas, nuntium, vel procuratorem. Videndi sunt pro pleniore explicatione Couar. in citata 2. par. cap. 4. num. 6. & 7. & Sanchez alios citans lib. 2. disput. 31. in fine, & in tota sequenti disput. 32.

CAPVT LV.

De vinculo matrimonij indissolubili.

S V M M A R I V M.

- 28 Vinculi matrimonij tanta est firmitas, vt sit indissolubile.
 29 Vnde proueniat talis firmitas.
 30 Matrimonium inualidum, nullum inducit vinculum. Validum ratum, & validum consummatum differunt, vt imperfectum & perfectum.
 31 Differunt etiam significatone, & quo modo.
 32 Cur vinculum matrimonij consummati sit omnino indissolubile, non item matrimonij rati.
 33 Quid requiratur vt matrimonij infidelium indissolubile sit: quod ipsi non nisi improprie dici possit sacramentum.
 34 Matrimonium infidelium verum, non dissoluitur conuersione vnus coniugum ad fidem.
 35 Quando altero volente perseverare in infidelitate, conuerso ad fidem, ius sit dissoluedi matrimonium.

- 36 Matrimonium etiam consummatum dissoluitur morte vnus coniugum: ratum vero, & per professionem factam in religione approbata.
 37 Non item per suspensionem sacri Ordinis.
 38 Multa quæ relinquuntur videnda apud Thomam Sanchez pro pleniore explicatione.
 39 De difficultatibus. Quando matrimonium censendum sit consummatum, & an oppressio sponsæ per vim aut metum cadeptem in virum constantem impediat ne ea possit ingredi religionem.
 40 Quatenus matrimonium consummatum dissolui possit.
 41 Quinque diuisiones matrimonij, posita in seq. cap. 5.

VINCULI matrimonij tantam esse firmitatem vt dissolui non possit ab homine, iam in præcedentibus annotauimus per illud Domini nostri Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non separat; Jaque illud D. Pauli in prioribus ad Corinth. cap. 7. His qui matrimonio cõiuncti sunt praprio non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere. Quod etiam desinitur in cap. Quæ fuit, & in cap. Quanto, De diuortijs: ideoque nulla de causa licet deserta coniuge viuentem, alteri coniungi matrimonio, neque ob sterilitatem, neque ob fornicationem, prauos mores, fædos morbos, aut capitales inimicitias. Et in hoc matrimonij distinguitur à cæteris contractibus, qui cum res notabiliter mutatae sunt, aliisque de causis: imo & solo mutuo contrahentium consensu dissolui possunt, sicut & nasci: iuxta illud, Res per quas causas nascuntur per easdem dissoluntur Instituti §. fin. Quibus oblig. tollitur.

Cuius differentia ratio ex eo sumitur, quod matrimonium ex se ordinatur ad educandam prolem. Id autem vt commodè fiat requirit firmitatem illius vinculi, quo parentes, quibus talis educatio in umbra, se mutuo adstringunt, dum incurrunt matrimonium. Quam tamen firmitatem ex nuda matrimonij natura non prouenire, ex eo intelligitur, quod matrimonium ratum non cõsummatum: imo nec vnquam consummandum carnali copula, habeat veram naturam matrimonij, vt patet ex illo, quod Beata Virgo cum Sancto Ioseph contraxit.

Ex diuina vero institutione adiuncta eidem nature, illam prouenire intelligitur ex eo, quod habetur in cap. vnico, De voto in 6. Matrimonij vinculum ab ipso Ecclesiæ capite, ferum omnium conditore, illud in paradiso & in statu innocentie instituit, vnionem & indissolubilitatem accepisse. Et in Concil. Trid. sess. 24. initio: quod matrimonij perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis parens, diuino in instinctu pronunciarit, cum dixit Genes. 3. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Quam obrem relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Accedit quod à Christo Matth. 19. sublata sit dispensatio data Iudæis, Deuter. 24. repudiandi suas vxores: adeo vt in noua lege matrimonium reuocatum sit ad statum, quem in initio mundi habuit: de quo ibidem Christus ipse ait: Ab initio non fuit sic. Videri potest Bellarm. in lib. De matrim. cap. 17. præsertim in responsione ad obiectionem 14. Occurrit autem explicandum; An ex ea reuocatione tantam firmitatem vinculum matrimonij accipiat, vt sit penitus indissolubile.

Quæstio, An matrimonij vinculum sit penitus indissolubile.

NOTANDVM est primo, Matrimonium inualidum (quale est quod contrahitur ab habente aliquod impedimentum ex maioribus de quibus postea suo loco) non inducere vinculum illud de quo agimus. Validum vero distingui in ratum & consummatum: atque ratum dici, quod carnalis copula nondum est secuta: consummatum dici, quod carnalis copula iam est secuta. Illudque ab hoc differt tanquam imperfectum à perfecto: nõ quod illi desit aliquid speciatim ad essentiam matrimonij: sed eo modo quo homo truncatus manibus, ab altero truncato non distinguitur: non quidem ratione essentiae; sed ratione integritatis. Id quod post Bellarm. annotans Sanchez lib. 2. disput. 14. in solutione secundi argumenti. Addit ad explicationem; quod sicut venditio per quam potestas ad vsum rei venalis traditur, non perficitur essentialiter

taliter per accedentem traditionem ipsius rei: sed solum integraliter completur, quæ prius erat iam essentialiter perfecta: sic per consummationem matrimonij, per quam traditur possessio corporis, impletur integraliter matrimonium, quod prius iam erat essentialiter perfectum traditione potestatis in ipsa corpora per mutuum consensum.

NOTANDUM est secundo, ex cap. Debitum, De bigamis: Matrimonium ratum & consummatum differre adhuc quoad significationem: nimirum, quod ratum significet Christi per charitatem unionem cum anima existente in gratia: indicatâ ab Apostolo in priori ad Corinth. cap. 6 cum ait: Qui adhæret Deo vnus spiritus est cum eo. Consummatum vero, significet unionem Christi cum Ecclesia, non modo per charitatem, sed etiam per carnem ab ipso assumptam; de qua Ioan. 1. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis; Et quam Pontifex in eodem cap. Debitum, vocat coniugium inter Christum & Ecclesiam contractum per Incarnationis mysterium: iuxta illud quod ad Ephes. 5. Apostolus exponens dictum primi parentis Genes. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna: statim subiungit: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Cur vero non etiam istiusmodi vnio significetur per matrimonium nōdum consummatum, ratio redditur; quod per solum matrimonium carnali copula consummati coniuges fiant vna caro, ex cap. Lex 27. q. 2. & cap. 2. De conuersione coniug. Ideoq; ipsum solum sit, quod secundum Apostolum sacramentum est magnum in Christo & Ecclesia. Videndus est Thom. Sanchez lib. 2. disput. 13. in principi.

NOTANDUM est tertio, ex prædicta differentiâ aliam sequi: quod vinculum matrimonij consummati, sit omnino indissolubile: quia Christi per incarnationem cum Ecclesia vnio est omnino indissolubilis. Nec n. fieri potest vt Christus naturam assumptam relinquat. Vinculum vero matrimonij rati, non repugnet dissolui, quia Christi per gratiam vnio cum anima iusti, dissoluitur cum is incidit in peccatum mortale, vt sæpe contingere potest. De qua re Sanchez in eadem disput. 7. Atque his ita prænotatis proposita difficultas explicatur sequentibus propositionibus.

PRIMA est: Matrimonij consummati vinculum iure diuino omnino firmum, & indissolubile esse. Hæc patet ex verbis Domini nostri & D. Pauli citatis initio huius cap: Et vt habet ex Abulensi Sanchez, in præced. dnm. 3. procedit etiam quoad matrimonium infidelium consummatum: quia lex Christi obligat omnes; & quia apud infideles matrimonium legitime contrahitur (dummodo seruentur leges regionis, ex que non repugnent legi naturæ, vt repugnent, si patri concederent propriam filiam ducere) ipsi sunt verum ac validum, prout exprimitur in cap. Quanto §. Nam et si De diuortijs: & habetur ex priori ad Corinth. cap. 7. illis verbis: Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc cōsentit habitare cum illo, non illum dimittat. Ex quibus verbis id ipsum definitur in cap. Gaudemus, De diuortijs. Aduerte autē tale matrimonium appellari sacramentum non quidem proprie; cum Baptismus, cuius expertes sunt infid. les, ianua sit vitæ spiritualis ex Concil. Florent. in instruct. Armenorum de Baptismo: adeoq; ianua sacramentorum nouæ legis: sed appellari solummodo large & improprie: eo quod aliquo modo quidem designet unionem Christi cum Ecclesia: non tamen proprie; ob defectum scilicet fidei, prout post Abulensem & Sotum nonnullosq; alios notat Sanchez in præced. disput. 8. Adde de matrimonio quod fidelis ex privilegio Papæ cōtraxerit cum catechumena, idem esse dicendum: nempe non esse sacramentum: quia matrimonium in vtroque coniuge est vnium numero: & ideo si non sit sacramentum in foemina, nec erit in viro.

SECUNDA propositio est: Matrimonium infidelium nō dissolui, quando vnus coniugum ad fidem conuertitur perseuerante altero in infidelitate. Hæc habetur expresse in cap. Si quis, 28. quæst. 2. Et procedit quantumcumque tale matrimonium in gradibus iure tantum Canonico prohibitis (secus si iure etiam naturali sanctum omnes ex Syluestro, Matrimonium octauo. quæst. 10. dicto secundo) contractum fuerit, ex citato cap. Gaudemus, & ex cap. De infidelibus, titulo De

consang. & affinitate. De qua re postea cum de impedimentis matrimonij. Accedit ratio, quia, vt iam diximus, matrimonium inter infideles valde contrahitur, idque iure naturæ; quod lex gratiæ, rectaq; fides non destruit, cum ei non repugnat: sicut in hac re vsuenerit certum est, quandoquidem vtroque coniuge infideli suscipiente baptismum, matrimonium ipsorum, quod iure naturali validum est, accipit eo ipso rationem sacramenti secundum probabiliorē sententiam quam Sanchez lib. 2. disput. 9. tuetur, post aliquo alios quos ipse refert. Eo ipso enim, quod tales communi consensu baptizantur dant signum externum, quod consintiant in matrimonium præcedens, vt iuxta Christi institutionem sit indissolubile, signetque illius unionem cum Ecclesia. De quo tamen quoad vinculi firmitatem, antequam consummetur post baptismum susceptum, perinde ac de matrimonio rato fidelium iudicandum est; prout ex Nauarro Sanchez habet in sequenti disput. 17. vtens hac ratione: quod maiorem firmitatem matrimonium fortiatur ex ratione sacramenti, reperi in raro fidelium; quam ex ratione contractus naturalis, quam solum habet matrimonium consummatum infidelium.

TERTIA propositio est: Coniugem infidelem ad fidem conuersum, altero remanente in infidelitate, ius aliquod dissoluedi matrimonium habere ex Christi dispensatione. Hæc probatur ex D. Paulo in priori ad Corinth. cap. 7. illis verbis: Quod si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater aut soror in huiusmodi. Sic enim ea verba intellexit Ecclesia in cap. Si infidelis, 28. quæst. 2. & in cap. Quanto, & in cap. Gaudemus, De diuortijs: constituens tres casus in quibus tale quid licitum est: quos ab Archid. Richard. & Panor. n. notos refert Syluest. Matrimonium 8. quæst. 10. d. 30. 6. Quorum primus est, quando coniugum infidelis nō vult fideli cohabitare. Secundus, quando vult quidem cohabitare, sed non sine Creatoris contumelia: Christum scilicet blasphemans, & religionem Christianam contemnens. Tertius est quando nitetur trahere coniugem ad infidelitatem aut ad aliud peccatum mortale. Alia quadam tradit Syluest. in eadem quæst. 10. de istiusmodi matrimonio, quæ relinquimus apud ipsum vidēda, & apud Sotum in 4. dist. 39. quæst. vnic. art. 4. De illo habetur in iure canonico, tota causa 28. & totus titulus De conuers. infidelium, & cap. Quanto ac cap. Gaudemus De deuortijs.

QUARTA propositio est: Matrimonium fidelium etiam consummatum dissolui morte alterutrius coniugis. Hæc patet per illud de muliere ad Rom. 7. Si mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri, vt nō sit adultera, si fuerit cū alio viro] & in priori ad Corinth. cap. 7. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit: quod si dormierit vir eius, liberata est, cui vult nubat. Proinde in futura vitâ non erit tale vinculum; dicente Domino Matth. 22. In resurrectione neq; nudent neque nubentur.]

QUINTA propositio est: Vinculum matrimonij rati nec dum consummati omnino dissolui per solemnem in religione approbata professionem vnus coniugis, ita vt alter manens in seculo, sit omnino solutus ab eo vinculo, possitq; ad alias nuptias transire. Hæc est certa, & de fide prout intelligitur ex cap. Desponsatam, & cap. Decreta legalia, 27. q. 2. & ex cap. 2. cap. Ex publico, cap. Ex parte 2. De conuersi. coniug. & ex Extrauaganti Ioannis cap. 22. quæ incipit, Antiquæ De voto, ac demum ex Concil. Trident. sess. 24. can. 6. De matrimonio his verbis: Si quis dixit ratum matrimonium non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius coniugis non dirimi, anathema sit. Ratio vero eiusdem propositionis hæc reddi potest; quod per talem professionem homo sic mutet vitæ statum, vt sibi mudoque mortuus, pendeat totus ex alieno arbitrio, ex omni proprietate rerum, ex quibus petuntur huius vite commoda. Quod est maxime perfectionis, & obsequium Deo gratissimum; ac proinde per matrimonium non impediendum, quando proximi iniuria non interuenit. Ad id facit, quod omne votum sit mutabile in votum religionis ex cap. Scripturæ De voto & voti redemp.

Aduerte autem obiter quia mutatio status in eo qui suscipit maiores Ordines non est prædicta perfectionis: eam non inducere dissolutionem matrimonij rati, prout habe-

tur ex memorata Extravaganti. Proindeque *pr. Sotus notat in 4. d. sicut. 38. quest. 1. ar. 2.* potest vxor debitum petere à sic ordinato, illeque tenetur reddere: & per eandem Extravag. irregularis est etiam matrimonio per vxoris mortem soluto. De qua re Sanchez *lib. 7. De matrim. disput. 49. num. 2.* Licet si religionem approbatam fuerit tunc professus: Diocesanus possit cum ipso dispensare. Viuente autem vxore non poterit religionem ingredi: nisi ipsa sit sexagenaria & consentiat; aut pariter religionem ingrediatur: de quo videnda est glossa ad illam Extravag. verbo *Nou rit.* Adde vel nisi diuortium perpetuum ob fornicationem, aut aliud crimen interuenierit, etiam si ille eidem diuortio causam dederit culpabilem: prout aliis in margine citatis litera K, & L, notat Henriquez in *lib. 12. cap. 5. sub finem.*

38.

MVLTA alia de eiusdem matrimonij rati nec consummati dissolutione occurrunt hoc loco proponenda: sed quoniam rarissimi sunt eorum usus, & longi sermonis explanationem requirunt, ea relinquemus cui libuerit videnda apud Thomam Sanchez in *lib. 2. contenti* indicare ex illius *disput. 14.* vinculum de quo agimus posse secundum probabilior sententiam per Summi Pontificis dispensationem dissolui: & ex *seq. 15.* secundum probabilior quoque sententiam, talem dispensationem vt valida sit factam esse debere iusta de causa: ex *16. aut disp.* tales iustas causas esse primo, notabilem disparitatem, seu quod contrahentes sint notabiliter conditione impares, & affectione cæca, a que leuitate quadam ducti inierunt matrimonium. Secundum grauem timorem scandali futuri: quia scilicet id cedit in graue damnum commune, & quod rixæ graues, & necesse in de orituræ pimentur. Tertio, lepra, aut impotentia consummandi in matrimonium alteri coniugum interca superueniens. Ac demum cum alter assereret non habuisse contrahendi animum, atque adeo recedat præstare verum consensum, & ex eo matrimonio coactio, graues iniuriarum seculæ credantur.

Præterea ex tradita propositione multa deduci possunt quæ idem author persequitur *disput. 18.* & inter cætera dissolutionem, de qua talis propositio traditur, non fieri per professionem vitæ eremiticæ: fieri autem per professionem Equitum militarium Ordinum, qui non possunt vxorem ducere. Item in *disput. 19.* secundum probabilior sententiam, quod professio religionis dissoluat matrimonium ratum, competere ei ex solo iure diuino positiuo, id est, per privilegium à Christo concessum, cuius testis est Ecclesiæ usus: de quo antea *nu. 36.* aliquot canones retulimus.

39.

DIFFICULTATEM autem: Quando matrimonium censetur ita consummatum vt dissolui nequeat, latius tractatam relinquemus etiam apud eundem videndam in *disput. 21.* Itemque adiam, An copula per vim extorta ita consummet matrimonium, vt vterque coniugum amiserit ius quod aliqui haberet transfundi ad religionem, in *disput. 22.* Quæ autem de priore docet, sunt tria. Primum, ad eam consummationem requiri vt in coniugali copula semen virile tubintret vas sponsæ ad generatorem ordinatum, quoniam inde coniuges vna caro efficiuntur: quod in matrimonio exigitur ad significandum incarnationis mysterium, quo Christus per unitatem carnis coniunctus est Ecclesiæ. Secundum est, dubium esse in vtramque partem probabile, vtrum ad eandem consummationem debeat concurrere seminatio sponsæ cum prædicta seminatione viri. Sequitur autem ipse Sanchez affirmantem, concedens nihilominus contrariam esse communem. Tertium est, per copulam antecedentem matrimonium ipsum non consummari: quia talis copula non est matrimonialis, sed fornicaria, iuxta cap. Veniens secundo, De sponsalibus.

Quæ vero docet de posteriore difficultate sunt. Primum, si copula vi extorqueatur post bimestre, in c. Ex publico, De conuers. coniug. concessum vxori ad deliberandum de religionis ingressu, per eam matrimonium consummari, neutrique coniugi licere ad religionem transire: quia vir in eo usus est iure suo, vtendo corpore sibi debito. Secundum, per copulam vi extortam intra memoratum bimestre, matrimonium consummari quidem: quia coniuges per eam fiunt vna caro, sufficienter vt consanguinei vnius coniugis, censentur affinitate coniuncti alteri, ex cap. Discretionem De

co qui cognouit consanguineam, &c. Nihilominus tamen sic oppressam iniuste (præueniendo scilicet tempus præscriptum solutioni debiti) retinere ius ingrediendi religionem, quo non debet priuari absque sua culpa iuxta citatum cap. Discretionem, versus finem: præsertim cum possit femina, sicut ob adulterium vel hæresim deferere virum, & religionem ingredi: ita & ob talem violentiam, non minus contrariam iuri matrimonij. Sponsus autem qui vim intulit, tanquam ei cuius voluntate consummatum est matrimonium, non esse pariter liberum religionem ingredi. Tertium est, sponsam vt vi, sic & metti cadente in constantem virum oppressam, posse religionem ingredi: quia hoc illi permittitur ratione iniustitiæ illatæ ei à sponso: quam memoratus author *num. 15.* mortale peccatum esse notat: quia sponsus ipse auferit corporis integritatem; quod nequit iure, antequam bimestretian fiat.

Sexta propositio est: Matrimonium fidelium, etiam consummatum, posse manente vinculo, dissolui per ingressum vtriusque coniugis in religionem approbatam. Hæc habetur ex cap. Agathosa, & ex cap. Quia Agatho, & ex c. Scribit nobis, 27. q. 2. & ex cap. Cum sis, De conuers. coniug. Permittitur autem vt vnus tantum coniugum, siue vir siue femina ingrediatur, dum modo alter in sæculo manens castitatem voueat; neque sit de incontinentia suspectus ex citat. cap. Cum sis, & ex cap. Vxoratus, & ex cap. Ad Apostolicam, eod. tit. Possit pari modo hoc est, manente vinculo, matrimonium consummatum quoad thorum & cohabitationem dissolui per fornicationem, siue carnalem, siue etiam spirituales (quæ præsertim est hæresis & apostasia; quibus tollitur fides qua desponsati sumus Deo, iuxta illud *Osæ 2.* Sponsabo te mihi in fide) constat ex communi doctrina de diuortio quam traditur sumus in cap. 42.

CAPVT V.

De diuisionibus matrimonij.

Quinque inueniuntur diuisiones matrimonij. Prima, in verum, quod scilicet validum est coram Deo: & in presumptum, quod vere & coram Deo non est matrimonium, ab hominibus tamen iudicatur esse verum: vt quando inter coniuges interuenierit impedimentum dirimens matrimonium ipsum, & ab illis ignoratur. Habetur hæc diuisio ex cap. Is qui De sponsalibus. Secunda est in matrimonium verum quidem, sed non ratum, id est, non habens rationem sacramenti: quale est inter non baptizatos. Hæc habetur ex cap. Quanto, De diuortis. 5. Nam ceteri. Tertia est in perfectum ac consummatum, *copula scilicet carnalis*, & in initiatum seu non consummatum, quod contra non est quidem per verba de præfenti, sed carnalis copula non est secuta. Sumitur hæc diuisio ex cap. Statutum & aliquot sequentibus, 27. q. 2. & ex cap. Ex publico. De conuers. coniug. Quarta, in non clandestinum, seu factum in facie Ecclesiæ, & in clandestinum, seu occultum: quod scilicet non est contra quæ testibus presentibus saltem duobus aut tribus, per quos illud probari possit: atque etiam præfente Parocho: præsertim vbi promulgatum est decretum Concilij Tridentini, *sess. 24.* De reformatione matrimonij cap. 1. in fine: de quo agemus in sequentibus. Tangitur hæc diuisio in cap. 2. & 3. De clandestina desponsatione. Vltima diuisio est in legitimum & non legitimum, quando ad fuerit omnia quæ iure siue canonico siue ciuili ad matrimonium requiruntur: non legitimum vero, cum defuerit aliquod talium.

TRACTATUS II.

De causis matrimonij, ac primo de materia & forma.

CAPVT VI.

41 Diversa sententia de materia & forma matrimonij.
42 Probabilior ceteris, quo modo sit intelligenda.

43 Qua renu

REGINA
PRAXI
HORI
E. V